

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 5. januarija 1856.

Mešana gnojna štupa.

Na Dunaji je fabrika gosp. C. F. Mally-ova, ki nareja mešani gnoj v podobi štupe (moke) iz kervi, mesa, kosti, rogov, parkljev in kopit, dlake, šetín, perja, pepéla, sáj, cunj, črësla, katrana, amonjakove vode, spodiuma, cestnega blata, človeškega in živinskega blata vsake sorte in scavnice.

Profesor in kemikar c. k. deželne sodnije V. Klecin-ski, ki je to mešanico na drobno preiskaval, hvali to moko za prav tečen gnoj, katerega 2 centa toliko zaležeta kolikor en cent guana (znanega peruanskega tičjeka); ta gnoj je pa osemkrat bolji kup od guana. Cent velja 1 fl. 30 kr.

Priporoča ga fabrika za vsaki pridelk, posebno pa za peso, repo, hmelj, deteljo in vinograde.

Potrebuje se te štupe, ki je brez duha, le 3krat ali 4krat več kakor semena; 10 do 12 centov je je dosti za oral; podorje se ali pa s semenom vred podvleče; pa tudi čez setev, ko že kalí, in po senožeti se zamore potrositi.

Dalje ta gnoj omenjena fabrika tudi priporoča za tega voljo, ker zatare vsake baže merčes v zemlji.

Pošilja se, kdor ga naroči, v sodcih ali žakljih, ktere fabrika tudi nazaj kupuje, ako niso preveč poškodovani.

Naročila se pošiljajo na Dunaj pod nadpisom: „An die priv. erste österr. Kompost-Düngermehl-Fabrik von C. T. Mally et Comp. in Wien, Hafnersteig Nr. 710“.

Na prošnjo fabrike, naj bi razglasili to tudi po „Novicah“, smo naznanili ta oklic gospodarjem, ki morebiti žele poskusiti to mešanico.

Pripomočki zoper dragino.

(Dalje.)

2. Vidili smo dozdej, da se s sejavnicami zamore veliko prihraniti (prišparati). Pa tudi z mlativnicami, to je, z mašinami, ktere same mlatijo, se dá to doseči.

Niso pa vse mlativnice po eni osnovi napravljene. Recimo, da imajo gospodarji Hensmanovo mlativnico, ktero gonita enojni vleček (Göppel) in pa ena živina, in kateri strežejo 4 delavci. Znano je, da vsako uro omlati ta mašina 2 kopi (Schober) žita. Postavimo sedaj, da na 100 oralih polja se je pridelalo 1000 kóp, in da vsaka kopa daje le po poldrugi vagán. S Hensmanovo mašino se bo imenovanih 1000 kóp v 50 dnéh omlatilo, in stroški bojo 100 fl. za 4 delavce, po 30 kr. na dan, 75 fl. za živino, po 1 fl. 30 kr. na dan; če zraven rajtamo še 30 fl. za mašino vsako leto, in pa 10 fl. za mazilo mašine in druge stroške, — znesse vse to skup 215 fl.; po tem takem pride na vsaki omlateni vagán ali na 2 mernika 8 krajc. in pol.

Če pa imenovanih 1000 kóp omlatijo 4 mlatiči in če prejmejo za mlatvo brez hrane (košte) vsaki dvanajsti vagán, bojo stroški mlačve znesli 125 vagánov žita ali pa 500 fl., — če vagán žita cenimo počez na 4 fl. — ali pa 20 kr. za vsaki omlačeni vagán.

Z mašino se tedaj memo mlatičev prihrani po tem takem 285 fl.; pri tem pa še ni to v rajtengo vzeto, kar se po mašinah več namlati. Na grajšinah kneza Esterhazy-a

na Ogerskem so skušali to natanko zvediti: ali se z mašinami kaj več namlati in koliko več, in zvedili so po teh skušnjah, da pri vsacih 100 kopah se namlati 10 vagánov več, to je, pri eni kopi, če daje po poldrugem vagánu, deseti del vagána več, tedaj pri 1000 kopah 100 vagánov ali 400 fl. Recimo pa, da se pri eni kopi le dvajseti del vagána več namlati, tedaj znesse to pri 1000 kopah 50 vagánov ali 200 fl. Če ta prihranek k zgorej prihranjenim 285 fl. prištejemo, znesse celi prihranek 485 fl.; s temi pa sta se že mašina in vleček popolnoma splačala.

Obernimo sedaj ta prihranek na celo poljodelstvo našega cesarstva, in recimo, da le 18 mil. oralov polja se obseva z žitom in da vsako leto se ga pridela 180 milijonov kóp ali 270 milijonov vagánov, ktero se z mašinami omlati z 38 milijoni in 700.000 fl., z mlatiči pa z 120 milijoni fl.

Če bi tedaj vsi gospodarji našega cesarstva žito z mašinami mlatili, bi si prihranili vsi skupaj 81 milijonov in 300.000 fl. na mlatnini, 48 milijonov dní bi zamogli mlatiči za kakošno drugo delo biti, in 9 milijonov vagánov žita v ceni za 36 milijonov fl. bi se več namlatilo, tedaj dobiček vsega tega bi znesel na leto za vse cesarstvo več kot 117 milijonov fl.

To je pač lep znesek! Nikar naj nihče ne misli, da to je le lepa rajtenga na papirji, pa prazna reč v resnici. Tudi tisti, ki po nepotrebnem zameče na dan en krajcar, ne porajta, da je zaverigel leto in dan 6 fl. in 5 krajc. Enega krajcarja ne porajta; če bi pa imel 6 fl. preč vreči, jih bo le vendar pogledal, preden jih bo zaverigel.

Mi pa še pri uni rajtengi gori nismo rajtali, kar se dá z boljimi mašinami še boljše opraviti, kakor je Hensmanova.

Da bi se v našem cesarstvu v obče (sploh) napravile mlativnice, je prav lahko mogoče, ker v večjem delu naših dežel še niso zemljiša tako na drobno razdeljene, da bi ne bilo posestnikov z večjimi zemljiši, ki bi imeli malim kmetom v izgled biti in kateri bi si lahko omislili take mašine, da bi sami svoje žito z njimi mlatili, pa jih proti primernemu plačilu tudi svojim sosedom izposojevali in si s tem marsikaj zaslužili. Saj na Štajarskem že vidimo, da kmetje tam pa tam svoje žito po dve uri deleč vozijo k mlačvi z mašino, če ondi zamorejo tudi koj omlačeno žito izčistiti (na pajtel djati); za mlatvino odrajujejo trinajsti vagán omlačenega žita.

Tudi občine (soseske) bi se lahko združile in si skupaj napravile takošno mašino, ktera bi vsim sosesčanom mlatila žito, zraven pa še proti plačilu drugim. Dobiček bi bil gotov.

Res čuda je, da poljodelstvo naprej spraviti je tako težko! Če bi naši obertniki in rokodelci še zdaj vse po stari šegi delali, kaj bi počeli? Le poljodelstvo se ne dá omajati od starega kopita, čeravno je zemlja tista stvar, s ktero se dá z umnostjo naj več storiti.

Pa morebiti se kteremu gospodarju mlatiči smilijo, ki bi potem ne imeli nobenega zaslužka. Al ne vémo se spomniti, da bi bil kadaj kak gospodar se pritožil, da so delavci predober kup; vsi vpijejo le zoper presilno dnino. Če mlatičev ne bo potreba, bojo že drugih del